

GIMIM KONTROL S KLAUSIMU

I. Gimim kontrol s problema

Gimim kontrol s problema darosi vis aktualesn . Ja pradeda dom tis visi gyventoj sluogsniai, pradedant eiliniu pilie iu ir bai-giant religini ir pasaulietini organizacij vadais bei vyriausybm is ir j galvomis. Spaudoje, kaip periodin je, taip ir neperiodin je, ši problema vis dažniau palie iama. J. A. Valstyb se paskutiniu laiku labai pla iai spaudoje rašoma ir gin ijamasi sterilizacijos klausimu.

Istoriškai ši problema n ra nauja. Hebraj , graik , arab ir rom n literat roje ir Senajame Testamente randame vaisingumo ir nevaisingumo klausim svarstym ir iš ten sužinome tuo klau-simu j paži ras bei nusistatymus. Šios problemos šaknys yra Die-vo duotame sakyme : « Dauginkit s ir pripildykite žem »¹! vairiais laikais, atsižvelgiant žmoni kult r , religij , socialines ir ekono-mines s lygas, vaisingumo ir nevaisingumo klausimai buvo vairiai ir iš vairi atžvilgi nagrin jami.

Naujajame Testamente ir v liau kaip katalik , taip ir nekata-lik raštuose tie klausimai gana pla iai ir išsamiai buvo nagrin -jami. Iš katalik min tini šv. Augustinas, šv. Tomas Akvinielis, eil popieži ir kiti. Iki 1798 m. vaisingumo ir nevaisingumo bei vaik vengimo klausimai buvo daugiausiai nagrin jami religiniais, etiniais ir moraliniais poži riais. O žyd ir graik raštuose atsispindi dar socialiniai, ekonominiai ir išlikimo aspektai. Bet ir ia vis tiek vyrauja religiniai ir moraliniai požvilgiai.

Nuo 1798 m., kada Tomas R. Malthus (1766-1834) paskelb knyg *Essay on the Principle of Population*, gimim problema gau-na nauj pob d . Nuo to meto, gimim arba žmoni prieauglio klau-simus nagrin jant, šalia religini , etini , moralini ir juridini aspek-t , labai pla iai akcentuojamos socialin s ir ekonomin s tos srities problemos. Neretai socialiniams ir ekonominiams aspektams duo-dama daugiau reikšm s, negu religiniams bei moraliniams. Pats T. R. Malthus buvo anglikon bažny ios pastorius ir kartu ekonomistas. Savo min tame veikale, nagrin damas žmoni prieauglio klausimus,

¹ *Pradžios knyga* 1, 28.

labai stipriai akcentuoja socialines ir ekonomines problemas ir pagal tai daro išvadas ir si lymsus. Jis rodin ja, kad žmon s daug ja pagal geometrin proporcij ,(2. 4. 8. 16. 32.), o tuo tarpu jiem maitinti reikalingos g ryb s ir ekonominiai ištekliai daug ja tik pagal aritmetin proporcij (2. 4. 6. 8. 10.). Jo tvirtinimu, ateisi s laikas, kada žmoni pasaulyje b si daug daugiau, negu bus maisto jiems išsimaitinti. Tam išvengti jis pasi l ir priemones, b tent, apriboti gimimus, kad žmoni daug jimo tempas b t pristabdytas ir sul tintas. B damas pastorius, jis t klausim sprend religin je dvasioje ir gimim skai iui apriboti jis pasi l šias priemones : sul tinti vedybas, kad žmon s vest si labiau subrend bei ekonomiškai apsir pin , ir užlaikyti skaistyb , t. y., susilaikyti nuo lytinio akto kaip priešvedybiniame, taip ir vedybiniame gyvenime.

Malthaus teorija yra žinoma malthuzianizmo vardu. Jis susilauk daug šalinink , bet kartu ir daug kritik . Ne visiems Malthaus sek jams patiko antroji jo teorijos dalis, b tent sul tintos vedybos ir susilaikymas. Stuart Mill ir F. Plase, pritardami pirmajai tos teorijos daliai, man , kad jos antroji dalis prieaugliui sumažinti esanti nepakankama. Jie man , kad lytiniais santykiais reikia naudotis, ta iau taip, kad ne vykt apvaisinimas. N štumui išvengti reiki naudotis visomis žinomomis priemon mis. Ši teorija yra gavusi neomalthuzianizmo vard , ir jos praktika yra vadinama gimim kontrole. 1900 metais P. Robin sušauk pirm j neomalthuzianist konferencij , ir nuo to meto prasideda organizuota neomalthuzianist ir gimim kontrol s šalinink veikla. Tarptautin s organizacijos *Planned Parenthood Federation* centras yra Londone. Greta jos Londone yra ir *Malthusian League*. Iš tos r šies organizacij Anglijoe dar min tina *Family Planning Association*. Šiaur s Amerikoje taip pat yra *Family Planning Association* ir centrin *International Neo-Malthusian and Birth Control Federation*. Kalbam ir kit , panaši tiksl turin i , organizacij daromi suvažiavimai, konferencijos, sprendžiami gimim ir demografijos klausimai, leidžiami laikraš iai ir žurnalai. Iš toki laikraš i yra žinomi *Birth Control News*, *The Malthusian*, *Die Neue Generation*, *Fédération Internationale pour le Contrôle des Naissances*. Organizacijos ir j leidžiami laikraš iai varo propagand už gimim kontrol ir tai kontrolei dirbtini priemoni panaudojim . Tos organizacijos ruošia raportus ir daro tak atitinkamoms vyriausybs ir Jungtini Taut Organizacijai. 1957 m. gruodžio m n. Jungtini Taut pilnaties pos dyje. Peru atstovas José Encinos neš rezoliucij , kvie ian i ir raginan i daugiau kreipti d mesio demografin ms problemoms. 1959 m. balandžio m n. 27 d. J. T. Socialin s Komisijos pasekretorius, atidarydamas sesij , pareišk , kad kai kuriuose kraštuose gimim skai-

ius žymiai prašoka mirim skai i , ir prieauglis siekia 3%, t. y., netur s precedento žmonijos istorijoje ir kad tokio prieauglio dabartinis ekonominis lygomis bei techninis priemonis es negalima tinkamai aprinti.

Amerikos prezidento Eisenhowerio sudarytas Užsienio Pagalbai Studijuoti ir Patarimams Duoti Komitetas 1959 m. liepos m. n. 23 d. pasi l , kad ekonomiškai atsilikusiems kraštams šalia ekonominis pagalbos b t teikiama ir gimim kontrol s patarimai ir priemonis draugiškoms tautoms, kurios to reikalauja. *Stanford Research* instituto paruoštas raportas Senato Užsieni Santykiams Tirti Komisijai atkreipia dmes , kad kasmet išleidžiama apie 30 bilijon doleri kovai su ligomis, bet tuo tarpu gimim kontrolei reguliuoti beveik nieko.

vairios religijos ir bažny ios taip pat turi komitetus ir institutus demografinis ir su tuo susijusioms problemoms studijuoti. Katalikai turi Vatikane savo *Istituto di Genetica e Gemellologia Gregorio Mendel*.

Visi gerai atsimername, kad Amerikoje rinkim metu net ir kandidatai prezidentus buvo spaudžiami pasakyti savo nuomon gimim kontrol s klausimu. Tai iau kaip Kennedy, taip ir Nixonas tokio pasisakymo išveng .

Tai maždaug tokia pad tis ir tokios nuotaikos vyrauja kai kuriuose visuomenis sluogsnuose, organizacijose ir institucijose dabartiniu metu gimim kontrol s klausimu. Pa iu paskutiniuoju metu labai plaios diskusijos šalpos organizacij centruose ir spaudoje iškilo ryšium su ekonomiškai šelpiam j gimimo kontrole. Daug kas pasisak , kad šelpiamiesiems b t kartu teikiama ir gimim apsi-saugojimo patarimai. Katalikai pasisak prieš tokios gimim kontrol s ir jos priemoni populiarinim ir vartojim . Kit konfesij atstovai daugiau ar mažiau tokiai kontrolei pritar .

Pravartu nors trumpai peržvelgti, kod l tas klausimas šiuo metu yra taip suaktual j s.

II. Demografinis problemos

Ekonomiškai atsilikusiose ir žemos kulturos tautose k diki , vaik ir suaugusi nuo vairi lig mirtingumas iki šiol buvo labai didelis. Teikiant ekonominis ir medicinos pagalb kovoje su k diki mirtingumu, taip pat kovoje su infekcinis ligomis, yra pasiekta milžinišk rezultat . Kovoje su ligomis ir mirtingumu yra labai daug padariusios vairios organizacijos, Pasaulin Sveikatos Organi-

zacija ir religin s misijos. Vienos pad jo švietimu ir kult rinimu, kitos patarimais, vaistais ir gydymu, tre ios ekonomine pagalba. J darbo pasekm s yra ryškios. Iš žemiau patiektos lentel s matome mirim skai i 1930-1934 ir 1950-1954 met laikotarpiais.

Mirim skai ius 1000 gyventoj

	1930-1934 m.	1950-1954 m.	Sumaž jimo %
Brit Hond re	23,7	11.5	51.5
Japonijoje	18,1	9.4	48,1
Venecueloje	17,9	10.6	40,8
Meksikoje	25,6	15,5	39.5
Lenkijoje	15.0	11,1	26,0
Pranc zijoje	16.0	12,8	20,0
J. A. V.	11,0	9.5	13.6
Kanadoje	10,0	8,7	13,0
Australijoje	8,8	9,4	padid jo 6,8

Visos atitinkamos organizacijos savo srityse dirba ir toliau, ir ateityje j darbo rezultatai neabejotinai taip pat bus ryšk s. ia patiekiamia lentel rodo numatom mirtingum 1975 m., lyginant ji su 1950 m.

	1950 m.	1975 m.
Šiaur s Amerikos	9	9
Europos	9	9
Afrikos	33	29
Azijos	33	19
Lotynu Amerikos	19	12
Bendrai pasaulio ..	25	17

Iš ši lenteli matome, kad mirtingumo maž jimas turi ribas. Australija, Šiaur s Amerika ir Europa t rib yra jau pasiekusios. Kai kuriuose kraštuose artimoje ateityje galima laukti net mirtingumo procento padid jimo. Gyvenimo ir higienos s lygoms pager jus, staiga žmoni amžiusu pailg jo. Mirtingumo procentui kritus, susidar didesnis sen žmoni skai ius. Artimoje ateityje seni žmon s tur s išmirti, ir d l to mirtingumo procentas gali padid ti, k parod Australijos pavyzdys.

Tautos, turin ios dideli gimim skai i ir trumpesni žmoni gyvenim , yra priskiriamos prie jaun taut , o tautos su mažu gimimo nuošim iu ir ilgai gyvenaniais žmonim is yra laikomos senomis. Ekonomiškai atsilikusios tautos yra laikomos jaunomis, o ekonomiškai pažengusios yra dažniausia jau senos tautos. Žemiau

paduodama lentel parodo, kokios tautos kokio amžiaus turi gyventojų atitinkamus procentus.

Ekonomiškai atsilik kraštai turi šias žmoni amžiaus proporcijas :

	iki 24 metu	24-44 metu	daugiau kaip 45 m.
Filipinai	55%	32%	13%
Peru	55	31	14
Kolumbia	53	34	13
Ceilonas	50	36	14
Kongo	45	36	19

Ekonomiškai pažang s kraštai turi:

J. A. V.	37%	34%	29%
Danija	34	34	32
Pranc zija	31	33	36
Šveicarija	30	35	35
Anglija	29	35	36

Jaunos tautos yra biologiškai paj gesn s, ir j prieauglis yra daug didesnis. Iš senu tautu prieauglio atžvilgiu išimt sudaro J. A. V., nes šiame krašte žmon s veda dažniausia gana jauni. Pasteb ta, kad po antrojo pasaulinio karo kai kuriuose sektoriuose šeimos yra paskutiniu metu pagaus jo.

Sp jama, kad Kristaus laikais gyventoj buvo apie 300 milijon . Daugiausia j buvo susikongrav pie Viduržemio j ros basein , Indijoje ir Kinijoje. Gyventoju skai ius pasaulyje did ja, bet ne tokia progresija, kaip kad Malthus buvo numat s. 1920 m. buvo 2.013 milijonu; 1940 m. — 2.246 milijonai 1950 m. — 2.476 milijonai ; 1960 m. — 2.900 milijonai. Tokiu b du nuo 1920 iki 1950 m. priaugo 1.090 mil. žmoni . Apskai iav metais, gauname, kad kasmet priauga apie 45 milijonus žmoni . Jungtiniu Tautu demografu apskai iavimu, žmoni išsid stymas kontinentais yra toks :

Azija turi	60%
Afrika	8-9%
Abi Amerikos	5%
Europa	24%

J. T. sekretoriatas prie ekonomiškai atsilikusi taut priskiria Azij , išskyrus Sovietu S jung ir Japonij ; Afrik , išskiriant Piet Unij ; Amerik , išskiriant Jungtines Valstybes ir Kanad . Ekonomiškai atsilikusiuose kraštuose dabar gyvena apie $\frac{2}{3}$ vis žmoni .

Gyventoj prieauglis variose šalyse did ja nevienoda sparta. Jei mes paanalizuosime 1920-1950 met prieauglio skai ius, tai rasime, kad ekonomiškai pažangiose šalyse gyventoj skai ius padid jo 23%, o ekonomiškai atsilikusiuose kraštuose per t pat laik padid jo 45%, o Piet Amerikoje net 79%.

Jungtini Taut statistikos duomenimis ir demograf apskai iavimu, 1980 m. bus tarp 3.850 ir 4.280 milijon žmoni ir apie 2000 metus jau bus apie 7 bilijonus žmoni . Ekonomiškai pažangiuose kraštuose gyventoj skai ius iki 2000 met padid si s 74%, o ekonomiškai atsilikusiuose kraštuose net 180%. Skiriama kelios grup s:

A grup : retai apgyvent plot , bet vidutinio prieauglio. ia priskiriama Šiaur s Amerika, subtropin Piet Amerika, Australija ir Soviet S junga. Ši grup užima 41% visos žem s ploto, 1950 m. tur jo 386 milijonus žmoni , sudar 15,5% visos žmonijos. 2000 metais b si 768 milijonai žmoni ir sudarysi 12,3% visos žmonijos.

B. grup : vidutiniai apgyvent plot ir vidutinio prieauglio. ia priskiriama trys Europos regionai ir Japonija. Ši grup užima 4% viso žem s ploto, o 1950 m. tur jo 477 milijonus žmoni ir sudar 19,1% visos žmonijos. 2000 metais tur s 721 milijon žmoni , kurie sudarys tik 11,5% visos žmonijos.

C. grup : retai apgyventi plotai, bet greitas prieauglis. t grup eina trys Afrikos regionai, Centrin Amerika, tropin Piet Amerika, Piet -Vakar Azija ir Pacifiko kraštai. Ši grup užima 39% visos žem s ploto ir 1950 m. tur jo 389 milijonus gyventoj , kas sudar 15,4% visos žmonijos. 2000 metais tur sianti 1.220 mil. gyventoj ir sudarysianti 19,5% visos žmonijos.

D. grup : tankiai apgyventi plotai ir greitas gyventoj prieauglis. j prisikiriama Karibijos zona, Centrin ir Piet Azija, Piet - Ryt Azija ir Ryt Azija, išskiriant Japonij . Ši grup užima 16% visos žem s ploto, 1950 m. tur jo 1.250 milijoni gyventoj ir sudar 50% visos žmonijos. 2000 metais ši grup tur sianti 3.560 milijon gyventoj ir sudarysianti 56,8% viso žmoni skai iaus.

Remdamiesi statistika, m gstantieji panik apskai iuoja, kad po 600 met bus tiek žmoni , kad kiekvienam j teks tik viena kvadratin p da, o po 2500 met gyventoj tur t b ti tiek, kad kiekvienam gyventojui b t tik viena kvadratin p da, skaitant ir j r pavirši . Ir už 5000 met nuo dabar, jei žmoni augimas eit tuo pa iu tempu, kaip dabar, tai žmoni svoris b t lygus žem s svoriui. Tokius apskai iavimus dažnai patiekia gimim kontrol s šalininkai. Tokius galimumus galima teoriškai prileisti, bet tai yra tolima ir teorin galimyb . Tuo tarpu pagal 1955 m. statistikos duomenis žem s apgyvendinimas yra toks: Amerikoje viename kva-

dratiniam kilometre gyvena 9 žmonės, Azijoje — 55, Afrikoje 7, Australijoje 2 ir Europoje 83. Skaitant valstybėmis, pavyzdžiui, Olandijoje vienam kvadratiniam kilometrui tenka 330 gyventojų, Norvegijoje 10, Europos Rusijoje 23, Japonijoje 246, Kinijoje 68, J. A. Valstybėse 20, Kanadoje 2.

Tautos ir regionai priauglio atžvilgiu labai skiriasi. Tam skirtumui pavaizduoti paimkim, pavyzdžiui, Švedij, turinti mažiausius priauglius. Ten 1000 gyventojų yra per metus 15 gimimų. Tuo tarpu tam pačiam gyventojų skaičiui Guame per metus gimsta 60. Ir tie skaičiai laikui bėgant kinta, nors staigiai pasikeitim nebina. Kaip išimti galime paimti Japoniją, kur tarp 1948 ir 1956 metų gimimų skaičius nuo 34 nukrito iki 19. Italijoje per tą patį laikotarpį nuo 22 nukrito iki 18, Portugalijoje nuo 27 iki 23. Tuo tarpu Venecueloje matome priešingą vaizdą: ten 1923-1938 metų laikotarpyje buvo per metus 30 gimimų, o 1947-1955 metų laikotarpyje tas skaičius pakilo iki 47. Šiaurės ir Vakarų Europoje metinis gimimų skaičius yra 18, Šiaurės Amerikoje 25, Sovietų Rusijoje apie 26, Afrikoje apie 42, tropikinėje Amerikoje 42, Azijoje apie 42-44.

Kokios gi yra perspektyvos priauglio klausimu? H. Spenceris sukūrė teoriją, kad laikui bėgant žmogus darysis inteligentiškesnis (*intellectually developed*) ir pajėgus išsilaikyti kaip individas. Tuo pačiu jo reprodukcijos pajėgumas mažės, ir tuo būdu bus pasiektas pusiausvyra. Josu de Castro, dietos ir mitybos tyrin tojas Brazilijoje, sukūrė teoriją, kad specifinis alkis esant populiacijos didėjimo priežastis. Savo teorijai pagrindu jis paimė J. R. Slonakerio tyrimimus su žiurkėmis. Slonakeris rado, kad, žiurkes maitinant baltymais, jų reprodukcijos pajėgumas mažėja. J. de Castro tuos Slonakerio bandymus pritaikė žmonijai ir randa tam pavyzdži. Taip, Formozoje, kur gyventojų dienos dietoje yra tik 4,7 gram baltymų, gimimų skaičius yra 45,6. Tuo tarpu, kaip jau matome, Švedijoje tas skaičius yra 15, kai Švedijos gyventojų dienos dietoje baltymų yra 62,6 gram. Todėl J. de Castro ir sako, kad, geriant dietai ir didėjant gyvuliniai baltymų kiekiui dietoje, sumažės žmonių reprodukcijos pajėgumas. Tai jau daugumas kit mokslininkų teorijos nepalaiko ir nemano, kad aukštesnis gyvenimo standartas, suprantant jį biologine prasme, būtų gimimų mažėjimo priežastis.

Žmonių skaičius žemėje didėja, didėja ir, be abejonų, didės. Didėjimo tempas priklauso ir priklausys ateityje nuo daugelio faktorių. Žmonių priauglis svarstytinas kartu su technikos bei civilizacijos progresu ir ekonomini resursų didėjimu. Demografinės problemos svarstant, agrikulturniai laimėjimai, tos srities pažanga ir

problemos taip pat negali būti išjungiamos. Taip klausim pastaius, kaip vliu matysime, ir menamieji skaiiai neatrodo tokie bais s ir ver i griebtis dirbtini , nenat rali gimimo kontrol s priemoni .

III. Gimim skatinimas ir kontrol

Visos tautos ir valstyb s yra daugiau ar mažiau susir pinusios gimimais. Vienos j yra suinteresuotos gimim skai i padidinti, kitos gi sumažinti. Šie klausimai sprendžiami kartu su socialin mis, ekonomin mis ir politin mis problemomis ir uždaviniais bei tikslais.

Mussolini populiacij žadino ir r m . Stalinas uždraud abortus ir 1936 m. apsisaugojimo priemones. Taciau abejose šalyse gimim skaiius maž jo. Prieauglio palaikymui lemiamos reikšm s turi šeima, o ši apsprendžia jos religija, ekonominiai ir socialiniai reikalai.

Pranc zijos vyriausyb 1939 m., nor dama padidinti gimim skai i , pri m statym *Code de la Famille*, kuris užtikrina gausesn ms šeimoms ekonomin param , skatina vedybas, uždraud abortus ir apsisaugojimo priemoni skelbimus bei propagand . Panašiai elg si ir daugelis kit maž gimim skai i turin i valstybi .

Greta to, yra valstybi , kurios paskutiniu metu m si priemoni gimim skai iui sumažinti, pavyzdžiui, Italija, Indija ir Japonija. Po karo Italija panaikino Mussolinio vestas gimimus skatinan ias priemones, ir gimim skaiius sumaž jo. Indijoje 1951 m. planavimo komisija rekomendavo : kad valstyb , t. y. vyriausyb , pasir pint sterilizacijos ir apsisaugojimo priemoni skatinimu, kad valstyb paremt gimim kontrol s priemoni studijavim bei pasir pint informacija ir kad b t imtasi priemoni studijuoti, sekti gimim skai i ir daryti atitinkamas išvadas.

Japonijoje 1948 m. legalizuoti abortai socialin mis indikacijomis, prad ta propaguoti apsisaugojimo priemoni vartojimas. D l to Japonijoje tarp 1948 ir 1956 m. gimim skaiius sumaž jo nuo 34,3 iki 18,5. Toks drastiškas gimim sumažinimas žmonijos istorijoje dar nebuvo žinomas. Tuo b du prieauglis ten dabar yra beveik pastovus — priauga apie 800.000 žmoni per metus. Neži rint informacijos, skatinimo ir propagavimo vartoti apsisaugojimo priemones, dabar Japonijoje socialin mis indikacijomis per metus padaroma apie vien milijon abort . O žinovai teigia, kad ten padaroma antra tiek nelegali abort , vadinasi, viso j padaroma apie

du milijonus per metus. Japonija yra vienintelis kraštas, kur padaroma tiek daug abortų. Jungtinė Tautų atitinkamos komisijos manymu, Jungtinės Amerikos Valstijos, nežiūrėję, kad abortai yra laikomi nusikaltimu, jie padaroma per metus tarp 700.000 ir 2.000.000. Patys faktai ir skaičiai rodo, kokių tempų vyksta negimusių kūdikių žudymas, ir komentarai yra vargiai reikalingi! Panaši situacija yra ir daugelyje kitų tautų.

IV. Ekonominiai resursai ryšyje su demografija

Jau anksčiau buvo pabrėžta, kad gyventojams vietos pasaulyje yra dar daug. Yra vietos ir kraštai, kurie dar labai retai apgyventi. Be to, technika ir civilizacija progresuoja tokiu tempu, kad sunku ir sivaizduoti, kokios galimybės atsiras erdvių ir planetose. Primityvios tautos nebuvo gausios, bet joms išmisti buvo reikalingi dideli žemės plotai, nes jos gyveno iš medžioklės. Gyvulių prijaukimas ir javų auginimas sudarė lygias išmisti didesniam žmonių skaičiui ir mažesniame plote. Po to sekė irigacija, dirbtinis tręšimas ir industrija.

Šiuo metu manoma, kad maisto produkcija pasaulyje eina lygiagrečiai su gyventojų prieaugliu. Tačiau ekonomiškai atsilikusiuose kraštuose gyventojų dieta yra nepakankama kaip kiekybiškai, taip ir kokybiškai. Daugelio tautų gyventojai gauna per mažai gyvulininių baltymų, nes jie yra brangiausias maisto produktas. Jungtinė Tautų komisijos apskaičiavimu, 1957 m. indai gavo 24,4% koriai mažiau, negu reikalinga, prancūzai afrikietis 20,9% mažiau, meksikietis 17,9% mažiau. Neomaltuzianistai mano, kad rajonuose, kur populiacija yra pralenkusi ekonomines, socialines ir agrikultūras problemas, ir visas priemones panaudojant, vargiai pasiekiamas pusiausvyra. Todėl kalbamai problemai spręsti jie siūlo gimimų kontrolę. Tačiau iš tikrųjų taip blogai dar nėra. Geresnis žemės išnaudojimas, selekcija ir hibridizacija, gyvulių pagerinimas, cheminis pažanga dar gali daug padėti pagerinti maistą.

Sprendžiant maisto problemą, reikia pasakyti, kad dar dideli žemės plotai pasaulyje yra maisto gamybai nepanaudojami. Europoje yra išnaudota 31% žemės paviršiaus, Šiaurės Amerikoje 9%, Pietų Amerikoje 3%, Australijoje 1,7%. Dirbamos žemės plotui padidinti yra daug daroma ir yra dideli projektai ateičiai. Pavyzdžiui, 1952 m. Indijoje buvo iškasti 755 kanalai, ir tokiu būdu gauta 302.000 akrų naudingos žemės. Rusija jau nuo 1948 metų vykdo milžinišką planą, užtvėnkiant Obis ir Jenisiejaus upes ir Rusijos

stepes paveriant derlingais plotais. Tuo planu manoma gauti apie 3 milijonus hektarų derlingos žemės. Panašius projektus vykdo Jungtinės Amerikos Valstybės, Izraelis, Arabų kraštai, Kinai ir kiti.

Greta dirbamos žemės ploto didinimo, naujai atrastomis ir pagamintomis trąšomis didinamas ir jos našumas. Japonai sugebą jo viename hektare išauginti 1.000 tonų pomidorų. Mitybos, hormonų ir dirbtinio apvaisinimo keliu siekiama padidinti gyvulių produktivumą. Pavyzdžiui, pieno gamyba Italijoje ir Prancūzijoje padvigubėja, Belgijoje pakilo 4 kartus, o Olandijoje net 6 kartus. Panaudojant dirbtines trąšas ir hibridizaciją, gaunami vis didesni bulvių, kviečiai ir kukurūzai derliai. Čia reikia pažymėti, kad be reikalo mūsų spaudoje šaipomasi iš Chruščiovo pastangų prigydyti kukurūzų augalų Lietuvoje ir Sovietų Sąjungoje. Čia reikia žinoti dideles žmonių išsilaikymo pastangas, ir, be kime tikri, kad greit ateis laikas, kada natūralizuotas ir hibridizuotas kukurūzas klestės ir Sovietų Sąjungoje. Ir ši priemonė panaudojimas dar nereiškia, kad jau visos galimybės maistui padidinti bus jau išnaudotos. Mokslas, chemijos ir technikos pažanga netolimoje ateityje gali duoti tokių laimėjimų, kurių prašoks visus apskaičiavimus.

Colin Clark, Oxfordo Žemės ūkio Ekonomijos Tyrimo Instituto profesorius, apskaičiuoja, kad, jei ir dabartiniais metodais žemė bus ir toliau išnaudojama, ji galinti išmaitinti dešimti kartų daugiau žmonių, negu j dabar yra.

Amerikos mokslininkai apskaičiavo, kad, jei dabartiniai žemės apdirbimo metodai ir technika būtų išplėsti visame žemės paviršiuje, tai būtų galima išmaitinti 50 milijonų žmonių, tai yra 20 kartų daugiau, negu kad dabar yra žemėje. Ir jei prisiminsime neišnaudotus plotus Sibire, Pietų Amerikoje, Pietų Azijoje, Afrikoje, tai galimybės išmaitinti dar daug kartų padidėja. Jungtinė Tautų F. O. A. organizacija, studijuojanti maitinimo problemas, viename savo raporte sprendė ir nagrinėjo gyvenimo su lygas praeityje ryšium su gyventojais skaičiumi. Buvo rasta, kad, pavyzdžiui, 1750 m. gyvenimo su lygos ir maistas buvo blogesnis, negu tai yra dabar, nors gyventojais skaičius tada buvo daug mažesnis. Žmoniai daug jimas buvo akstinas pažangai ir žemės ūkiui išvystyti. Augant žmonių skaičiui, auga ir gerėja ir žemės apdirbimo technika, didėja dirbamos žemės plotai, auga pramonė, didėja pažangus daro chemija, surasta ir kaskart vis daugiau žmonių gerovei panaudojama atominė energija.

Jungtinė Tautų demografai patiekia lentelę, kurioje nurodoma, kiek gyventojų buvo dirbamos žemės kvadratinėje mylijoje 1955 metais ir kiek j būsi 2000 metais.

	1955 m.	2000 m.
Vakar Vokietija	930	1.230
Izraelis	817	3.100
Brazilija	124	447
J. A. V.	96	163
Argentina	35	66
Australija	6	11

Dirbamos žemės kvadratiniai myliškai skaičiai iki to laiko, be abejonų, gali žymiai pasikeisti.

Svarstant maitinimo ir gyventojų aprūpinimo klausimus, reikia prisiminti transporto, paskirstymo, moralines ir politines problemas. Turint galvoje neprivalgančius ir badujančius žmones, maisto gamybos apribojimas (kaip kad yra Jungtinės Amerikos Valstybės ir gal kai kur kitur) ar pagaminto maisto sunaikinimas (kaip tai daroma su kava Brazilijoje), krikščioniškomis akimis žiūrėti, yra absoliučiai neteisingas ir nemoralus. Šias problemas sprendžiant, su didele viltimi galime žiūrėti Europoje sistėgusiai ir besiplečiančiai laisvos rinkos sąjungai. Ji gali būti dideli planai ir dideli idėjų pradžia, teikianti žmonijai dideli prošvaisi.

V. Religijų pažinimo gimdymų kontrolė

Pasaulyje yra daug religijų ir sektų, ir kiekviena jų turi skirtingus gimdymų kontrolės klausimus nusistatymus bei pažiūras. Todėl tenka atskirai trumpai peržvelgti religijas, turinčias daugiausia sekų.

Hindu. — Hinduizmas dabar išpažįsta apie 300 milijonų žmonių. Ši religija turi ir garbinamą vaisingumo deivą Shivo. Iš jos taisyklių, religinių papročių ir kulto matome, kad hinduizmas yra priešingas gimdymų kontrolei. Gandi apsisaugojimo priemonės prilygino prostitucijai. Tačiau hindu religija politiniam ir socialiniam gyvenimui, matyti, nedaug teturi tokos, nes jos ir Gandi sekėjai, atsistoję valstybės priešakyje, nukrypo nuo jo principų, ir, kaip anksčiau matėme, Indija msi priemoni gimimams sumažinti, leisdama apsisaugojimo priemoni propagandą ir sterilizaciją.

Budizmas. — Budizmas savo sekėjus Azijoje priskaito 300-350 milijonų žmonių. Gimdymų kontrolės atžvilgiu budizmas yra daugiau ar mažiau pasyvus. Budist religijoje vedęs vyras yra antros

klas s piliėtis. Pirmos klas s piliėtis ten yra « Benamis brolis ». Iš šeimos reikalaujama, kad ji b t darbšti, kaip bit, kad ji gal t apsir pinti pati ir apr pinti « Benam brol ».

Islamas. — Islamo pasek j Azijoje ir Šiaur s Afrikoje priskai-toma 350-400 milijon . Pati islamo religija turi daug k bendra ir panašumo su Senuoju Testamentu. Bet gimim kontrol s ir prieauglio klausimu didel tak daro daugpatyst ir patriarchalin šeimos istorija. Vaist naudojimas laikinam n štumo išvengimui tos reli-gijos n ra draudžiamas. Bet naudoti priemonės n štumui visai iš-vengti ta religija draudžia. Bet ji viešame gyvenime n ra vyraujantįs faktorius. Egipto socialini reikal ministeris yra pareišk s, kad gimim kontrol yra socialin b tynyb . Panašiai yra pasisak s ir Pakistano žem s kio ministeris. Ir Egiptas ir Pakistanas turi gimim kontrol s klinikas ir patarim punktus.

Žydai. — Žydai remiasi Senuoju Testamentu, ta iau Dievo sa-kymas « Dauginkit s ir pripildykite žem »² Talmude yra nevieno-dai interpretuojamas. Rabinas Kertzer šit klausim suglaustai for-muluoja šiaip: «Pagal žyd statym vyras ir žmona turi duoti pasauliui mažiausia du vaikus. Celibatas, jo nuomone, yra prieš prigimt . Šeimos apribojimo arba girnium kontrol s klausimu j tarpe yra skirting nuomoni . Ortodoksai žydai yra priešingi gimim kontrolei ir apsaugojimo priemoni vartojimui. Reformuoti ir konservatoriai žydai yra liberalesni. Ši žyd rabin suvažiavimas Amerikoje 1929 ir 1930 m. nutar paremti gimim kontrol s id j ir jai taikomas priemonės. Rabinas Moses Jung savo knygoje *Judaism in a Changing World* sako, kad gimim kontrol s praktika žyd tarpe yra pasidariusi universali.

Protestantai. — Liuteris ir Kalvinas, nors jie ir laik si tuo klausimu Senojo ir Naujojo Testamento, buvo daug laisvesni paži r bei doktrin , negu katalikai. Kaip kad protestantizme yra daug sekt , taip ir gimim kontrol s klausimu j tarpe yra daug disku-sij , aiškinim ir nusistatym . Paliekant nuošaliai tuo klausimu istorin evoliucij , mus labiau domina dabartiniai j nusistatymai. Pavyzdžiui, dan baptist s junga 1959 m. paskelb savo nusista-tym , kad gimim kontrol yra pa ios šeimos reikalas, ir t vai turi piln teis tvarkyti prieauglio klausim taip, kaip jie išgali ir nori.

Presbiterijon suvienyta bažny ia savo suvažiavime 1959 m. geguž s m n. pasisak už gimim kontrol s priemones.

² *Pradžios knyga* 1, 28.

Anglikon bažny ios vyskup suvažiavime 1931 m., kuriame dalyvavo 307 vyskupai, 193 pasisakius už, 67 prieš ir 47 susilaikius nuo balsavimo, buvo priimta tokia rezoliucija : « Tokiais atsitikimais, kada jau iama aiški moralin pareiga apriboti arba sukliudyti gimdym , parinktas tam metodas turi atitikti krikšioniškus principus. Pirmasis ir nat ralus metodas yra visiškas nuo lytini santyki susilaikymas, kiek jis reikalingas disciplinuotame ir savitvardos gyvenime su Šv. Dvasios pagalba. Ta iau tais atvejais, kai yra aiškiai supраста moralin pareiga apriboti arba sukliudyti gimdym , ir tuo atveju, kai yra morališkai leistas pagrindas atsisakyti visiško susilaikymo, konferencija prileidžia, kad gali b ti vartojami ir kiti metodai, kad tik jie b t panaudojami vadovaujantis tais paiais krikšioniškais principais. Konferencija primena aišk pasmerkim vartojimo bet koki priemoni ir metod , jei tai daroma egoizmo, gašlumo ir paprasto patogumo sumetimais ». Rezoliucija, kaip matome, labai neaiški. Aš patiekiau ir balsavimo duomenis, kurie rodo, kad žymi dalis ir anglikon vyskup buvo prieš j . V liau j pasmerk Anglijos katalikai, ir prieš j pasisak daugelis anglikon . Ta iau iš to matome, kad anglikon bažny ia neb ra prigimtosios teis s ir krikšioniškos moral s saugotoja.

Amerikos episkopal vadovyb 1960 m. paskelb savo nusi-statym , kad ji pritarianti akcijai ekonomiškai atsilikusiuose kraštuose gimimams sumažinti ta iau tik tokiomis priemon mis, kurios krikšionims b t morališkai priimtinos ir mediciniškai rimtos.

Protestant ir evangelik pasisakymai yra panaš s. Jie kiek tvir iau pasisako už šeimos prieaugli, kaip vedyb tiksl , ta iau, atsižvelgdami ekonomines, socialines ir kitas s lygas, pasisako teigiamai už gimim kontrol ir dabartiniu metu naudojamas priemones.

Reikia pažym ti, kad visose išvardint religij organizacijose yra gana rimt atstov , kurie gimim kontrolei nepritaria ir dabartines apsisaugojimo priemones laiko nenat raliomis ir nemoralio-mis. Iš j min tinas anglikon žymus politikas Stafford Cripps, kuris sako, kad bažny ia taip elgdamosi atsitolina nuo kelio, kur taip aiškiai nurod Kristaus mokslas. Baptist pastorius Charles E. Morton aiškiai kritikavo protestantus, kurie nutolo nuo reformacijos vad , priminusi savo moksle prigimties statym , kaip visos mora-l s pagrind .

Katalik Bažny ios paži ros. — Katalik Bažny ios istorijoje vedyb ir šeimos problemas daugiausia nagrin ja didysis Bažny ios daktaras šv. Augustinas. Jis pasmerkia apsisaugojimo priemones ir net intencij . Toliau t problem nagrin ja ir šv. Tomas Akviniėtis.

Jo doktrina vedyb ir šeimos klausimais yra formali ir šalta, ta iau yra ir švelnesni element , negu šv. Augustino moksle. Pagal šv. Tom vedybos yra skirtos vaik gimdymui ir bendram sugyvenimui bei susipratimui. Nesigilinant pla iau, reikia pasakyti, kad Katalik Bažny ia laikosi Dievo duoto sakymo « Dauginkit s ir pripildykite žem »³ ir saugo Dievo duotas nat rali sias prigimties teises. Katalik Bažny ia iš principo nepasmerkia gimim kontrol s ir jos nelaiko nuod minga, bet pasmerkia nenat ralius gimim kontrol s metodus ir laiko juos nuod mingais. J zuitas William J. Gibbons sako : « Dirbtine, nenat ralia ir smerktina gimim kontrole, Bažny ios supratimu, yra naudojimas mechanini ar chemini priemoni , apsaugan i nuo s klos patekimo gimd bei Folopio t b ir nuo susijungimo su kiaušiniu »⁴. W. J. Gibbonso definicija dabartiniu metu nebeapima vis gimimo kontrol s priemoni , pavyzdžiui, dabar esam vaist , imam per burn ir sulaikan i ovuliacij , tokiu b du išvengiant n štumo. Šios priemon s yra vadinamos oralin mis (burnos) apsisaugojimo priemon mis. D l ši , oralini , priemoni popiežius Pijus XI enciklikoje *Casti connvhi* sako : « Niekas n ra laisvas sužeisti ir sunaikinti savo k no dalis, kad jos neatlikt savo nat rali funkciju». Popiežius Pijus XII 1958 m. rugs jo m n. 12 dien pasak , kad tiesiogin sterilizacija, gaunama medicinos pagalba, yra neleistina ir nemoralė.

Katalik Bažny ia, neb dama iš esm s priešinga gimim kontrolei, jei tai daroma ne egoizmo, bet aukštesniais tikslais, leidžia panaudoti nat ralias priemones n štumui išvengti. Tuo tarpu yra žinomi du nat ral s b dai n štumui išvengti : tai susilaikymas nuo lytinio akto ir naudojimas lytiniais aktais moters nevaisingumo perioduose. Pirmasis yra heroiškas, antrasis yra netikras, bet jie abu yra Katalik Bažny ios laikomi nat raliais ir leistiniais, ta iau leistiniais turint svarbius motyvus. Egoizmas, liuksusas, gyvenimo patogumai, pasišventimo stoka, baim groži prarasti ir t.t. nelai komi svarbiais motyvais. Kun. dr. J. Vaišnora, M. I. C., sako : « Pagal Katalik Bažny ios moksl gimim kontrol s priemoni nusikaltamumas yra tame, kad s moningai iškreipiama lytinio akto nat ralin paskirtis. Lytinis aktas santuokoje yra prigimtas aktas, išplauki s iš pa ios žmogaus prigimties, taigi leistas ir apspr stas prigimties K r jo — Dievo, kuris, kaip autorius, skyr tam aktui tiksl . Lytinio akto tikslas — naujos gyvyb s pažadinimas. Žmogus yra laisvas tur ti lytini santyki , ar nuo j atsisakyti, bet kart juos tur damas privalo j neiškreipti, neatimti jiems nat ralaus tikslo,

³ *Pradžios knyga* 1, 28.

⁴ *The Catholic Value System in Relation to Human Fertility*.

o atlikti juos pagal prigimties d snius. Iškreipti arba deformuoti lytin akt , naudoti j vien malonumui ar gašlumui patenkinti, sukliudant to akto paskirt , yra sunkus nusikaltimas prieš prigimt ir prieš prigimties K r j — Diev ».

VI. Gimim kontrol srealioji pad tis

Mažos šeimos id ja pirmiausia rado pasek j daugiau išsilavinusiose ir su didesn mis pajamomis didmies i šeimose. Mažos šeimos id jai ir gimim kontrolei daugiausia palankumo parod žydai, po to sek protestantai. Statistikos duomenys rodo, kad 95% žyd , 75% protestant ir 53% katalik apklaust j šeim Jungtin se Amerikos Valstyb se naudoja apsisaugojimo priemones ir planuoja šeimos dyd . Dukart daugiau protestan i negu kataliki moter yra tur jusios operacijas, kurios apsaugo nuo n štumo. Mišriose šeimose priemoni naudojimo klausime svarbiausi vaidmen vaidina žmona. Šeima iš protestant s ir kataliko yra ar iau-protestant ir šeima iš protestanto ir katalik s yra ar iau katalik .

Juo daugiau išlavinta šeima (vyras ir žmona), juo daugiau planuoja šeim . Taip pat jie anks iau pradeda naudoti ir tas priemones. Pavyzdžiui, prieš pirm vaik pradeda naudoti priemones 68% baigusi kolegijas ir tik apie 24% baigusi pradin mokykl .

Turto taka n ra tiek ryški, kiek išsilavinimo. Bet vis tik šeimos su didesn mis pajamomis yra daugiau link mažinti šeim , negu šeimos, turin ios mažesnes pajamas. Kada išsilavinimas didesnis ir didesn s pajamos, priemoni šeimai mažinti yra daugiau vartojama. Priešingai, su pradžios mokyklos išsilavinimu ir pajamomis, mažesn mis negu 3.000 doleri per metus, priemones gimimams sumažinti vartoja tik apie 40% šeim .

domu, kad katalikai, lankantieji bažny i , yra mažiau link riboti šeimos did jim , o protestantai priešingai. Aiškinama taip, kad katalikai bažny ioje susiduria su nusistatymu, priešingu apsisaugojimo priemoni naudojimui, o protestantai, diskutuodami savo bažny iose populiacijos problem , j sprendžia palankiai kontrol s id jai.

Prieš pirm vaik naudoja priemones 83% žyd , 52% protestant ir 32% katalik . Vaising maž šeim , turin i 1 vaik , naudoja priemones 85%, turin i 2 vaiku 89% ir turin i 3 vaikus 91%. Apklausin jimas nusistatymo šeimos planavimo klausimu parod , kad daugumas moter šeimos planavimo id jai pritaria ir apie 90% apklaust moter idealia šeima laiko turin ius 2, 3 ar 4 vaikus. 1% protestant ir 13% katalik šeimos planavimo id j abso-

li iai atmeta. 72% protestant ir 33% katalik gimimo kontrolei ir šeimos planavimui absoliu iai pritaria. Kiti t id j vairiais motyvais tam tikrose s lygose pateisina. Protestant šeimoje išsilavinimo laipsnis turi tiesiogin ryš su šeimos planavimo pri mimu, t. y., juo didesnis išsilavinimas, juo daugiau tai id jai pritariama. Katalik tarpe yra priešingai.

Tai tokia yra reali pad tis. Ji gali b ti pla iai ir vairiai nagrin jama ir komentuojama, bet tai jau išeit iš mano paskaitos rib .

VII. Rasin ir id jin kova demografiniu poži riu

Nagrin jant gimim kontrol s problemas, negalima apeiti rasi-
n s ir id jin s kovos demografiniu poži riu.

Malthusui paskelbus savo teorij , K. Marksas j pasmerk ir maltuzianizm pavadino dekadentiniu kapitalistinio pasaulio produktu. Po rus revoliucijos Leninas ved neomaltuzianizm , palengvindamas abort darym ir legalizuodamas apsisaugojimo priemones. 1936 m. Stalinas išleido visiškai priešingus statymus, uždrausdamas abortus, apsisaugojimo priemones ir šeimos planavim . Ir Chruš iovas 1955 m. kalb damas pasak : « M s kraštas tik tada bus galingas, kai gyventoj bus daug. Jei prie m s dien 200 milijon prid sime dar 200 milijon , tai vis dar bus per maža ».

Antras komunistinis kraštas — Kinija dabar turi apie 650 milijon gyventoj , su 41,6 gimim ir 21,0 mirim ir apie 12 milijon kasmet priauglio. Po 1953 m. gyventoj surašymo, paaišk jus, kad kas metai priauga po 12 milijon žmoni , ministeris pirmininkas Chou En-lai ved gimim kontrol s sistem . Jis pasak : « Moters ir vaiko apsaugai, augan ioms generacijoms išauginti ir išmokslinti, sveikatingumui ir turtingumui užtikrinti mes laikom s gimim kontrol s ». Bet 1958 m. toks nusistatymas buvo jau smarkiai kritikuo-
jamas. Gimim kontrol nebuvo panaikinta, bet ji jau neb ra proteguojama ir remiama. V l buvo sugr žta prie Markso nusistatymo. 1958 m. per Pekino radij buvo sakoma, kad Kinija 1962 m. tur s 700 milijon , o 1968 m., gali b ti, ir 800 milijon žmoni . Sunku pasakyti, kas po tuo slepiasi. Gal tai buvo ruošiamasi ekspansijai

Tibet , o gal net turima galvoje atominis karas ir kin mas išlikimas po jo.

1950 m. europie i kilm s (balt j) žmon s sudar apie 30% visos žmonijos, o spalvotieji apie 70%. Jei tokia pat proporcija augs, kaip dabar, tai 2000 metais baltieji sudarys tik 20% visos žmonijos. Tai padidins tempim tarp spalvot j daugumos ir pramon je vyraujan i balt j mažumos.

Šiuo metu ryškiausias priešingumas yra ne tarp rasi, o tarp Soviet ir Vakarų baltųjų sektoriuje. Šiuose antagonistiškuose lageriuose yra tokia militarini ir ekonominiųjų koncentracija, kad kiti neišvengiamai yra traukiami vien ar kitą lageri, arba tarp jų balansuoti, tik dariesi iš abiejų pusių paramos už neutralumą. Rasiams, kaip, pavyzdžiui, Kinija, tuo tarpu stovi nuošaliai. Lieka didelis klausimas, ar jos tik nebus laimėtojos, baltiesiems tarp savęs besipešant. Sovietų Sąjungos pozicija, mano supratimu, dabartiniu metu yra gana paini. Idėjus vienodumas j dabar jungia su Kinija, taigi rasi skirtumas Sovietų Sąjungai, tur būt, kelia didelių rūpesių. Idėjus yra nepastovios ir keičiamos, taigi rasi yra pastovus elementas, nes rasi yra nesuliejamos. Tarptautini gruptyni arenoje idėjus yra daugiau tik dangstomasi, taigi už tai idėjus slypi nacionalistiniai ir rasiniai elementai, taip pat ir ekonominiai.

Išvados. — Išvad iš šio svarstymo galima būtų padaryti daug. Taigi trumpai reikia pasakyti, kad demografinės problemos yra studijuotinos, ir joms reikia domėtis. Svarstant tas problemas, privalu turėti galvoje ne tik demografiniai esantieji ir menamieji skaičiai, rodant dabartini ar būsimą gyventojų skaičių, bet reikia nepamiršti ir ekonomini, socialini, agrikultūrini, technini, mokslini ir kitų problemų ir galimybių. Ir pati svarbiausia išvada yra ta, kad visos tos problemos, besirišančios su gimimų kontrole, yra svarstytinos ir iš jų išvados darytinos, nenutolstant nuo Dievo duotos natūralios tvarkos, prigimtosios teisės, jos nuostatų ir moralės dėsnių.

Prof. Med. Dr. Juozas Meškauskas

Chicago, J. A. V.